

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

COĞRAFYA 9

Ünite

BEŞERÎ SİSTEMLER

Konu

- Bölgeler
- Doğal Çevreyi Kullanma Biçimleri

OGM MATERYAL

https://ogmmateryal.eba.gov.tr

8. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca “Hatırlıyor muyum?” bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1	Yeryüzünün doğal veya beşerî unsurlar bakımından kendi içinde benzerlik gösteren parçalarına bölge adı verilmektedir. Yeryüzünde farklı ölçütler ve amaçlarla çok çeşitli bölge türleri oluşturulabilmektedir. Bölge türleri genel olarak şekilsel bölgeler ve işlevsel bölgeler olmak üzere iki gruba ayrılır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
2	Sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleriyle dünyanın diğer alanlarından ayrılan bölgelere şekilsel bölge denir. Mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere işlevsel bölge adı verilir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
3	**Yer Şekillerine Göre Bölgeler:** Dağ, ova veya plato gibi yer şekillerinin dağılışı esas alınarak oluşturulmuş bölgelerdir. **İklim Bölgeleri:** İklim kuşaklarının veya iklim tiplerinin dağılışı esas alınarak oluşturulmuş bölgelerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
4	**Hidrografik Bölgeler:** Okyanus, deniz, göl, akarsu gibi su kaynaklarının dağılışı esas alınarak oluşturulmuş bölgelerdir. **Toprak Bölgeleri:** Toprak tiplerinin dağılışı esas alınarak oluşturulmuş doğal bölgelerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
5	**Bitki (Flora) Bölgeleri:** Bitki topluluklarının dağılışını esas alınarak oluşturulmuş doğal bölgelerdir. **Doğal Afet Bölgeleri:** Doğal afet türlerinin gerçekleşme alanlarının dağılışı esas alınarak oluşturulan doğal bölgelerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
6	**Ham Madde Üretim Bölgeleri:** Ham madde üreten (tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık ve madencilik) temel ekonomik faaliyetlerin dağılışı esas alınarak oluşturulan beşerî bölgelerdir. **Sanayi Bölgeleri:** Sanayi faaliyetlerinin dağılışı esas alınarak oluşturulan beşerî bölgelerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
7	**Nüfus Bölgeleri:** Nüfusun dağılışı, nüfusun özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim, meslek gibi), nüfus artışı ve göç hareketleri esas alınarak oluşturulmuş beşerî bölgelerdir. **Yerleşme Bölgeleri:** Yerleşim bölgeleri, yerleşim tipleri ve bunların özellikleri esas alınarak oluşturulmuş beşerî bölgelerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

8

Kültür Bölgeleri: İnsan topluluklarının dil, din, ırk veya etnik kültürel özellikleri esas alınarak oluşturulan beşerî bölgelerdir.

Siyasi, Askerî ve Ekonomik İş Birliği Bölgeleri: Ülkeler arasında siyasi, askerî veya ekonomik amaçlarla oluşturulan iş birliği örgütlerinin sınırları esas alınarak oluşturulan bölgelerdir.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

9

Hizmet Bölgeleri: Eğitim, sağlık, güvenlik, ulaştırma, iletişim, ticaret, pazarlama, turizm gibi alanlarda hizmet veren özel veya resmi kuruluşların hizmetlerini daha verimli bir şekilde sürdürmek ve denetleyebilmek amacıyla ülke çapında kendi amaçlarına göre oluşturdukları işlevsel bölgelerdir.

Kalkınma Projesi Bölgeleri: Kalkınma amacıyla hazırlanmış bölgesel kalkınma projelerinin kapsadığı alanlar esas alınarak oluşturulan işlevsel bölgelerdir.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

10

Yönetsel Bölgeler: Ülkelerin siyasi olarak oluşturduğu yönetim bölgeleri işlevsel bölgelerdir.

İstatistik Bölgeleri: İstatistikler için gerekli olan verilerin daha sağlıklı elde edilebilmesi amacıyla ülke çapında sosyoekonomik bakımdan benzer alanlardan oluşan işlevsel bölgelerdir.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

11

Şekilsel ve işlevsel kriterlere göre oluşturulan bölgelerin sınırları zamanla değişebilir. Ancak bu değişim doğal kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha uzun zamanda gerçekleşirken, beşerî kriterlere göre oluşturulmuş şekilsel bölgelerde daha kısa zamanda gerçekleşir.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

12

Ülkelerin doğal ve beşerî özellikleri, ülkenin çeşitli kriterlere göre oluşturulmuş bölgeler içinde yer almasında belirleyicidir. Bazı doğal ve beşeri bölgeler ülke sınırlarının tamamını kapsamayabilir. Çünkü çoğu ülkede iklim, bitki örtüsü, yer şekilleri, sanayi, tarım, maden, nüfus ve yerleşme gibi özellikler ülkenin her yerinde aynı özellikte değildir.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

13

İnsanlar; tarihin ilk dönemlerinde yeryüzünün yaşama uygun yerlerinde beslenme, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını doğal ortamdan doğrudan karşılamıştır. Doğayı kullanma becerileri geliştikçe ve nüfus arttıkça doğadan yaralanma biçimleri de çeşitlenmiştir. Günümüzde insanlar, doğal ortamdan farklı amaçlar doğrultusunda değişik biçimlerde yararlanmaktadır.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

14

İnsanlar, başlangıçta avcılık ve toplayıcılık yaparak doğadan basit bir şekilde yararlanıyordu. Ardından alet kullanmayı ve tarım yapmayı öğrenerek doğayı kullanmaya başladı. İnsanlar, Sanayi Devrimi'nden sonra artan ihtiyaçlarını karşılamak ve yaşamsal faaliyetlerini kolaylaştırmak için doğal çevrede ciddi değişimler yapmaya başladı.

Hatırlıyorum 2 Puan
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
Hatırlamıyorum 0 Puan

15	Atmosferin dengesini bozan çeşitli etkenlerden biri de insan faaliyetlerinin etkileridir. Bu etkilerin başında fosil yakıt adı verilen kömür, petrol ve doğal gaz kullanımının artması vardır. Sanayi faaliyetlerinde, ulaşım araçlarında ve meskenlerin ısıtılmasında fosil yakıtların kullanımı son yüzyılda çok artmıştır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
16	İnsanlar; okyanuslar, denizler, göller, akarsular ve yer altı sularının oluşturduğu hidrosferi etkilemektedir. Bu etkilerin başında sanayi tesislerinin atık suları ile yerleşim birimlerinin kirli sularının akarsu, göl ve denizlere boşaltılmasıyla ortaya çıkan su kirliliği gelir. Kirli akarsularla tarım alanlarının sulanması, toprağın ve yer altı sularının da kirlenmesine yol açmaktadır.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
17	İnsanların biyosfer üzerindeki etkilerinin başında bitki örtüsü üzerindeki etkileri gelmektedir. Bu etkilerin en önemlilerinden biri bitki örtüsünün tahrip edilmesidir. Tarım ve yerleşme alanı açmak, sanayi tesisleri kurmak, yakacak odun ve kereste elde etmek, hayvanları otlatmak için yapılan tahribatlar doğal bitki örtüsüne yönelik başlıca olumsuz etkilerdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
18	İnsanların doğal ortamda yaptığı bir kısım değişimler, litosferin bazı unsurlarını etkilemektedir. Bunların başında topraklar ve yer şekilleri gelir. Tarımsal faaliyetlerin etkileri ve bitki örtüsünün tahrip edilmesi nedeniyle eğimli arazilerdeki toprakların erozyona uğraması da bu etkilerdendir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0 - 22	23 - 27	28 - 36	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12.
maddelerin
konu özeti

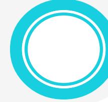
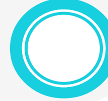
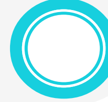
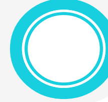
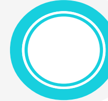
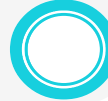
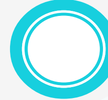
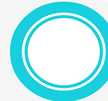
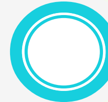

13-14-15-16-17-18.
maddelerin
konu özeti

Eşleştirme

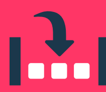
Verilen bölge örneklerini bölge türleri ile eşleştiriniz.

1	Türk Kültür Bölgesi	
2	Meteoroloji Hava Tahmin Bölgeleri	
3	Avrupa'daki Otomotiv Sanayi Bölgeleri	
4	Büyük Okyanus (Pasifik) Bölgesi	
5	Türkiye'deki Deprem Bölgeleri	
6	Nüfus Artış Hızı Yüksek Bölgeler	
7	Türkiye'nin Dağınık Kırsal Yerleşme Bölgeleri	
8	Afrika'nın Savan Bölgesi	
9	Konya Büyükşehir Belediyesi Yetki Alanı Bölgesi	
10	Asya'nın Pirinç Tarımı Bölgeleri	
11	Ekvatoral İklim Bölgesi	
12	Avrupa Birliği Bölgesi	
13	Doğu Marmara İstatistik Bölgesi	
14	Alp-Himalaya Dağlık Bölgesi	
15	Türkiye Çernezyom Toprak Bölgeleri	

A — Doğal Şekilsel Bölge

B — Beşerî Şekilsel Bölge

C — İşlevsel Bölge

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki kelimeleri verilen ifadelerdeki boşluklara doğru olarak yazınız.

Atatürk	Şekilsel	Toprak	İşlevsel	İstatistik
Bitki	Ham Madde	Yerleşme	Yapay	Olumlu
Kalkınma	Panama	Kültür	Doğal	Osman Gazi
	Marmaray	Ordu	Mezopotamya	

1. Sahip oldukları doğal ve beşerî özellikleriyle dünyanın diğer alanlarından ayrılan bölgelere .... bölge denir.
2. Ural-Altay Dil Bölgesi .... bölgelerine göre oluşturulmuş bölgelerdir.
3. Akarsular üzerine kurulan barajlar akarsuların doğal akışını durdurmakta, oluşan .... göller vadideki bitki ve hayvan varlığını olumsuz etkileyebilmektedir.
4. Türkiye'deki küçükbaş hayvancılık bölgeleri .... üretimine göre oluşturulmuş beşerî bölgelerdir.
5. Son yıllardaki ağaçlandırma ve ormanları koruma çalışmaları insanların bitki örtüsü üzerindeki .... etkileridir.
6. Türkiye'de terra rossaların görüldüğü bölgeler .... tiplerinin esas alındığı doğal bölgelerdir.
7. İnsanların Süveyş ve .... gibi kanalları açması; o zamana kadar bağlantısı olmayan okyanusları veya denizleri birbirine bağlamıştır.
8. .... Ovası belirli bir yer şeklinin dağılışı esas alınarak oluşturulmuş doğal bölge örnekleridir.
9. Türkiye'nin toplu kırsal yerleşme bölgeleri .... bölgelerine göre oluşturulmuş beşerî bölgelerdir.
10. Ülkelerin .... ve beşerî özellikleri, ülkenin çeşitli kriterlere göre oluşturulmuş bölgeler içinde yer almasında belirleyicidir.
11. İstatistikler için gerekli olan verilerin daha sağlıklı elde edilebilmesi amacıyla ülke çapında sosyoekonomik bakımdan benzer alanlardan oluşan .... bölgeleri oluşturulmaktadır.
12. Kuzey Yarım Küre'nin tundra bölgesi .... topluluğunun dağılışına göre oluşturulmuş doğal bölge örneğidir.
13. Mekânsal yapıyı ve mekân üzerindeki ekonomik ve kültürel işleyişi daha iyi organize edebilmek amacıyla oluşturulan bölgelere .... bölge adı verilir.
14. Fırat Nehri üzerindeki Türkiye'nin en büyük barajı olan .... Barajı sayesinde tarım arazilerinin sulanması ve hidroelektrik enerji üretilmesi sağlanmıştır.
15. Karadeniz kıyılarındaki Karadeniz Sahil Yolu'nun önemli bir kısmı ve .... - Giresun Havalimanı'nı denizin doldurulmasıyla elde edilmiştir.
16. İstanbul Boğazı'nın altından yapılan .... Tüp Geçidi ve Avrasya Tüneli ulaşımı kolaylaştırmak ve hızlandırmak amacıyla gerçekleştirilen dünya çapındaki projelerdir.
17. İzmit Körfezi üzerine yapılan .... Köprüsü insanların doğal çevreden yararlanmasına örnektir.
18. Türkiye'deki Doğu Karadeniz Projesi Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Projesi Bölgesi .... projelerine göre oluşturulmuş işlevsel bölgelerdir.

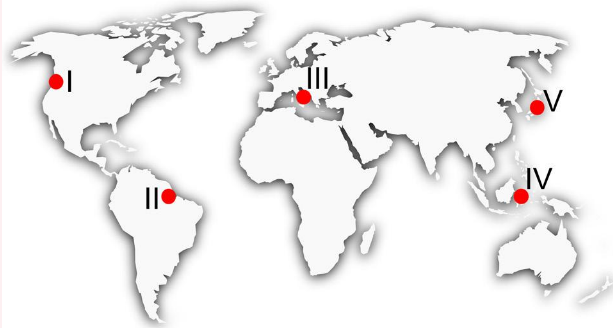
Aşağıdaki çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Bölge sınırları zamana bağlı olarak değişebilmektedir. Bazı bölgelerin sınırları kısa sürede değişirken bazı bölgelerin sınırlarının değişimi daha uzun sürelerde gerçekleşebilmektedir.

Aşağıdaki bölge türlerinden hangisinin sınırlarının daha uzun sürede değişmesi beklenir?

A) Turizm Bölgesi
B) Dağlık Bölge
C) Askeri Bölgeler
D) İdari Bölgeler
E) Tarım Bölgeleri

2. Aşağıdaki dünya haritasında beş farklı yer işaretlenmiştir.

İşaretlenen alanlardan hangisi hem yağmur ormanı hem de volkanik alanlar bölgesinde yer alır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdakilerden hangisi doğal çevre ile uyumlu bir uygulama değildir?

A) Güneş enerjisi santralleri kurulması
B) Damla sulama tekniğinin uygulanması
C) Elektrikli araçların kullanılması
D) Sıvı atık arıtım merkezlerinin kurulması
E) Toprağın nadasa bırakılması

4. Aşağıda X ve Y ülkelerinin ait oldukları bölge türleri verilmiştir.

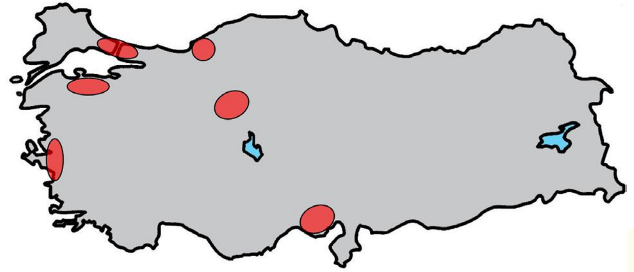
X ülkesi: Afrika Kültür Bölgesi, Yoğun Nüfuslu Bölge, Petrol Bölgesi, Ekvatoral İklim Bölgesi

Y ülkesi: Deprem Bölgesi, Akdeniz İklim Bölgesi, Dağlık Bölge, Turizm Bölgesi

Buna göre X ve Y ülkeleri aşağıda verilenlerden hangisi olabilir?

	X	Y
A)	Nijerya	Türkiye
B)	Brezilya	İtalya
C)	Arjantin	Yunanistan
D)	Endonezya	Rusya
E)	Fransa	İsrail

5. Aşağıdaki haritada Türkiye'de farklı alanlar taranarak gösterilmiştir.

Taranan alanların tümü hangi bölge türüne örnektir?

A) Maki bitki örtüsü bölgesi
B) Plato alanları bölgesi
C) Karasal iklim bölgesi
D) Yoğun nüfus bölgesi
E) Kerpiç mesken bölgesi

6. Alanların doğal ve beşerî özellikleri, bu alanların çeşitli kriterlere göre oluşturulmuş bölgeler içinde yer almasında belirleyicidir.

Buna göre Avrupa Kıtası'nda aşağıdaki bölge türlerinden hangisine dâhil edilebilecek alanlar bulunmaz?

A) Seyrek nüfuslu bölgeler
B) Turizm bölgeleri
C) Askeri bölgeler
D) Yağmur ormanı bölgeleri
E) Maden bölgeleri

7. Sanayi devriminden bu yana fosil yakıtların tüketimi artmış ve buna paralel olarak küresel ısınma hız kazanmıştır. Bu süreçte sanayisi gelişmiş ülkelerin küresel ısınmayı hızlandırıcı etkisi çok daha fazla olmuştur.

Buna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisinin küresel ısınma üzerindeki etkisi diğerlerinden daha fazladır?

A) Çin B) İran C) Nijer D) Mısır E) Suudi Arabistan

8. İnsanlar; tarihin ilk dönemlerinden günümüze yeryüzünün yaşama uygun yerlerinde beslenme, giyinme ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla doğal çevrede birtakım değişiklikler meydana getirerek doğayı etkilemişlerdir.

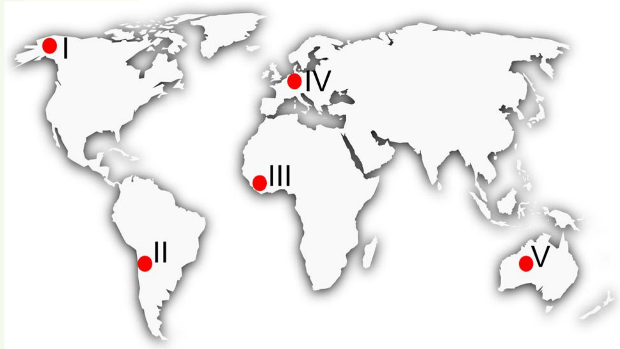
Buna göre;

I. Uluabat Gölü
II. Keban Baraj Gölü
III. Çanakkale Boğazı

Yukarıda verilenlerden hangileri bu etkilere örnek verilebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

9. 18. yüzyılın sonlarına doğru başlayan Sanayi Devrimi'yle insanların ihtiyaçları çoğaldı ve çeşitlendi. Bu nedenle ham maddeye olan talep arttı. Hızla artan insan nüfusu sadece temel ihtiyaçları değil ulaşım, iletişim, turizm, spor, sosyal, kültürel vb. yaşamsal faaliyetlere bağlı ihtiyaçlarını da hızla artırdı ve çeşitlendirdi. Bu durum, insanların doğal çevreyi çok daha fazla kullanmaya başlamasına, doğal çevre üzerindeki baskının artmasına neden oldu.

Buna göre haritada işaretli alanların hangisinde bu baskı daha fazladır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

10.

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü		
Atatürk Barajı		
Bolu Dağı		
Konya Ovası		
İstanbul Boğazı		

Yukarıdaki tabloda verilen unsurların ait oldukları doğal ortamlar işaretlendiğinde aşağıda verilenlerden hangisi oluşur?

A)

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü	✓	
Atatürk Barajı		✓
Bolu Dağı		✓
Konya Ovası		✓
İstanbul Boğazı	✓	

B)

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü	✓	
Atatürk Barajı	✓	
Bolu Dağı		✓
Konya Ovası		✓
İstanbul Boğazı	✓	

C)

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü	✓	
Atatürk Barajı	✓	
Bolu Dağı		✓
Konya Ovası		✓
İstanbul Boğazı		✓

D)

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü		✓
Atatürk Barajı		✓
Bolu Dağı	✓	
Konya Ovası	✓	
İstanbul Boğazı	✓	

E)

	Hidrosfer	Litosfer
İznik Gölü		✓
Atatürk Barajı		✓
Bolu Dağı	✓	
Konya Ovası	✓	
İstanbul Boğazı		✓

Açık Uçlu Sorular

Aşağıdaki soruları, doğayı kullanma biçimlerinin gösterildiği görselleri inceleyerek cevaplayınız.

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak için doğadan yararlanır. Nüfus artışı ile birlikte ihtiyaçların artması doğal çevrenin daha fazla kullanımına yol açmıştır. İnsanlar beşerî ve ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmek için doğal çevreyi etkilemiş ve şekillendirmiştir. Yerleşme, tarım, ulaşım, madencilik ve enerji üretimi gibi faaliyetler atmosfer, yer şekilleri, hidrografya ve biyosferin değiştirilerek kullanımına yol açmıştır.

Görsellerde doğal çevrenin kullanım örnekleri gösterilmiştir.

Maden ocağı - Brezilya

Ordu-Giresun Havalimanı - Türkiye

Mu Cang Chai Taraçaları - Vietnam

Ram Vadisi Çölü - Ürdün

Elbe Nehri Kanalı - Almanya

Açık Uçlu Sorular

1. İlk insan topluluklarından günümüze kadar doğayı kullanma ve doğal çevreden yararlanma biçimlerinin değişmesini açıklayınız.

....
....
....
....
....

2. İnsanların litosferi kullanma biçimlerini örneklendiriniz.

....
....
....
....
....

3. İnsanların biyosfer üzerinde yaptıkları değişiklikleri örneklendiriniz.

....
....
....
....
....

4. İnsanların doğal çevreyi değiştirirken hangi unsurları dikkate almaları gerektiğini açıklayınız.

....
....
....
....
....

5. Türkiye’de doğayı kullanma biçimi bakımından doğa ile uyumlu olan projeleri örneklendiriniz.

....
....
....
....
....

Aşağıdaki soruyu verilen haritaları inceleyerek yanıtlayınız.

1. Aşağıda Güney Amerika kıtasının fiziki, iklim, ulaşım, bölgesel örgütler, resmî dil ve siyasi haritaları verilmiştir. Haritalardan yararlanarak ülkelerin hangi coğrafi bölgelerde yer aldığını tablo üzerinde sınıflandırınız.

Harita 1: Güney Amerika Fiziki Haritası

Harita 2: Güney Amerika İklim Haritası

Harita 3: Güney Amerika Ulaşım Haritası

Harita 4: Güney Amerika Bölgesel Örgüt Haritası

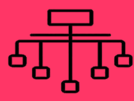

Harita 5: Güney Amerika Dil Haritası

Harita 6: Güney Amerika Siyasi Haritası

	Yer Şekillerinin Engebeli Olduğu Bölge	*Yer Şekillerinin Sade Olduğu Bölge*	*Akdeniz İklim Bölgesi*	*Karasal (Step) İklim Bölgesi*	*Ulaşımın Gelişmiş Olduğu Bölge*	*And Birliği Bölgesi*	*Karayip Birliği Bölgesi*	*Avrupa Birliği Bölgesi*	*İspanyolca Konuşulan Bölge*	*İngilizce Konuşulan Bölge*
Şili										
Arjantin										
Uruguay										
Paraguay										
Bolivya						✓				
Ekvador										
Peru										
Brezilya										
Kolombiya										
Venezuela										
Guyana										
Surinam										
Fransız Guyanası										

Sınıflandırma

Aşağıdaki bölge örneklerini türlerine göre sınıflandırınız.

Ham Madde Üretim Bölgeleri	Yer Şekillerine Göre Bölgeler	Bitki Bölgeleri	İklim Bölgeleri
Yönetim Bölgeleri	Sanayi Bölgeleri	Siyasi, Askeri ve Ekonomik İş Birliği Bölgeleri	Hidrografik Bölgeler
Toprak Bölgeleri	İstatistik Bölgeleri	Doğal Afet Bölgeleri	Nüfus Bölgeleri
Yerleşme Bölgeleri	Kalkınma Projesi Bölgeleri	Kültür Bölgeleri	Hizmet Bölgeleri

BÖLGE TÜRLERİ

- Şekilsel Bölgeler
  - Doğal Şekilsel Bölgeler
  - Beşerî Şekilsel Bölgeler
- İşlevsel Bölgeler

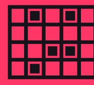

Haritayı Kullan

Aşağıdaki haritada işaretlenen yerleri bölgesel özellikleri bakımından değerlendiriniz.

	YOĞUN NÜFUSLU BÖLGE	SEYREK NÜFUSLU BÖLGE	DAĞLIK BÖLGE	OVA VEYA PLATO BÖLGESİ	SANAYİ BÖLGESİ	TARIM BÖLGESİ	KARASAL İKLİM BÖLGESİ	AKDENİZ İKLİM BÖLGESİ	KARADENİZ İKLİM BÖLGESİ
1	X			X	X	X		X	
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									

Bil-Bul-Çöz

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeleri bulunuz.

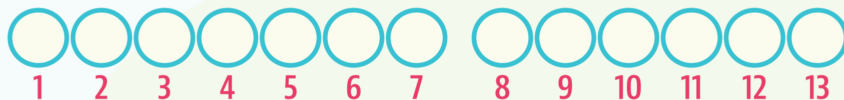
SOLDAN SAĞA

2. Tayga bitki örtüsü bölgesinde bir ülke
5. Yer şekillerine göre sınıflanmış bir bölge
7. Hava kirliliğinin yüksek olduğu ülke
9. İstanbul Boğazı'nın altındaki tüp geçit
14. Bir ülkede ya da bir bölgede yetişen bitkilerin tür olarak tümü
16. Amerika Serbest Ticaret Bölgesi
17. Dünyada fosil yakıt kullanımının başlangıcındaki olay
19. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Bölgesi'nde bir ülke
20. En büyük hidrografik bölge
21. Toprağın süpürülmesi

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Yeryüzünün doğal veya beşerî unsurlar bakımından kendi içinde benzerlik gösteren parçaları
3. Petrol üretim bölgesi olan Orta Doğu'da yer alan bir ülke
4. Ulaşım amaçlı hizmet bölgelerini oluşturan genel müdürlük
6. Tarım, hayvancılık, ormancılık üretim bölgeleri
8. Akdeniz iklim bölgesinde yetişen bir meyve
10. Türkiye'nin en büyük barajı
11. İstanbul'daki sahil parkı
12. Sınırları kesin olan sanayi bölgesi
13. Akdeniz iklim bölgesinde bir ülke
15. Sıcak ve yağışlı iklim bölgesi
18. Yerküreyi çevreleyen gaz örtüsü

ANAHTAR KELİMELER

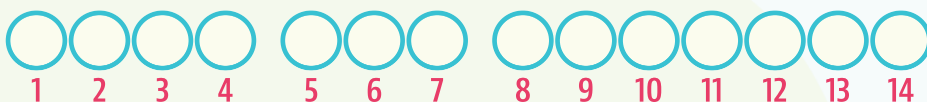

Kelime Avı

İpuçlarından yararlanarak verilen harflerden istenilen kelimeyi bulunuz. Numaralı kutulardaki harflerden anahtar kelimelere ulaşınız.

1. Afrika	HLİEESBLÖSAG	5 + 7 kutu (2. kutu: 9)
2. Köprü	AZMSGOANİ	5 + 4 kutu
3. Ozon tabakası	YRUİAVLOELT	11 kutu (7. kutu: 6)
4. Su küre	SDİEFRRHO	9 kutu (3. kutu: 5)
5. Toplayıcılık	IIVALKC	7 kutu (5. kutu: 7)
6. Yapay ada	EMİALPY	7 kutu (7. kutu: 12)
7. Bitki örtüsü	AASVN	5 kutu (1. kutu: 13)
8. Göl	AARL	4 kutu (4. kutu: 10)
9. Hava kirliliği	İHNSDTNİA	9 kutu (2. kutu: 14)
10. Su gücü	RLİHDROİEEKKT	13 kutu (13. kutu: 4)
11. Canlı küre	EOSRİYBF	8 kutu (1. kutu: 8)
12. Fosil yakıt	TLEPRO	6 kutu
13. Kanal	VSÜYŞE	6 kutu (2. kutu: 2)
14. Isınma etkisi	SARE	4 kutu (3. kutu: 3)
15. Yerleşik yaşam	ARTIM	5 kutu
16. Havalimanı	UUİDERRNOGS	4 + 7 kutu (5. kutu: 11)
17. Doğu Karadeniz	AOKPD	5 kutu
18. Askeri örgüt	NAOT	4 kutu (3. kutu: 1)

ANAHTAR KELİMELER

CEVAP ANAHTARI

EŞLEŞTİRME

1. B 2. C 3. B 4. A 5. A 6. B 7. B 8. A 9. C 10. B 11. A 12. B 13. C 14. A 15. A

BOŞLUK DOLDURMA

1. Şekilsel	2. Kültür	3. Yapay	4. Ham Madde	5. Olumlu	6. Toprak
7. Panama	8. Mezopotamya	9. Yerleşme	10. Doğal	11. İstatistik	12. Bitki
13. İşlevsel	14. Atatürk	15. Ordu	16. Marmaray	17. Osman Gazi	18. Kalkınma

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. B 2. D 3. E 4. A 5. D 6. D 7. A 8. B 9. D 10. B

AÇIK UÇLU SORULAR

1. İlk insan topluluklarından bu yana doğayı kullanma ve doğal çevreden yararlanma biçimlerini belirleyen en önemli unsur ihtiyaçlar olmuştur. İhtiyaçlar ise teknolojinin imkânlarına göre çeşitlenmiştir. Teknoloji geliştikçe doğal çevre üzerindeki baskı artmış, doğayı kullanma ve doğal çevreden yararlanma biçimleri çeşitlenmiştir.

2. İnsanlar litosfer üzerinde binalar, köprüler, yollar, tüneller, barajlar vb. inşa etmiş ve litosferi değiştirmiştir. Aynı zamanda litosfer üzerinde tarım ve hayvancılık yapmış litosferin bir parçası olan toprağın imkânlarından yararlanmıştır. Litosferde bulunan madenleri ve enerji kaynaklarını çıkararak kullanmıştır.

3. Biyosferin bir parçası olan insanlar, ilk dönemlerden günümüze ihtiyaçları doğrultusunda biyosferi değiştirmiştir. İnsanlar bazı bitki ve hayvan türlerini kültüre alarak bitki ve hayvanların yayılış alanlarını genişletmiş, bazı bitkileri tarım alanı açmak uğruna yok etmiş, bazı hayvanların da yayılış alanlarını işgal ederek ya da aşırı avlayarak nesillerinin tükenmesine sebep olmuştur. Son yıllardaki ağaçlandırma ve ormanları koruma çalışmaları da insanların biyosfere etkileri arasındadır.

4. Doğal çevreyi teknolojik imkânlarımızı kullanarak değiştirmekteyiz fakat doğal çevreyi değiştirirken doğa ile uyumlu uygulamaları dikkate almak zorundayız. Çünkü doğa ile uyumlu olmayan hiçbir uygulama sürdürülebilir değildir. Gelecek nesilleri de dikkate alarak doğal kaynakların ve doğal çevrenin kullanılmasında her durumda sürdürülebilir uygulamalar tercih edilmelidir. Ayrıca doğal ortamların sınırlarının olduğu bilinmeli ve doğal ortamlar kullanılırken bu sınırlar aşılmamalıdır.

5. Konya-Karapınar'da yapılan Güneş enerjisi santrali tamamlandığında Avrupa'nın en büyük dünyanın ise en büyük 5. Güneş enerjisi santrali olacaktır. Türkiye'de elektrik enerjisinin üretimindeki payı yaklaşık %20'ye çıkacaktır. Yeşil Kalkınma Devrimi'ne katkı sağlayacak ve karbon emisyonunu azaltacaktır. Bu da küresel ısınmanın etkilerini azaltacaktır. Yine aynı amaca hizmet eden rüzgâr enerjisi santralleri de tüm ülkede yaygınlaşmaktadır.

Kamu kurumlarına ek olarak sivil toplum kuruluşları da çevreci uygulamalara imza atmaktadır. Buna örnek olarak Tema Vakfı verilebilir. Tema Vakfı erozyonla mücadele ve doğal varlıklarımızı koruma amacıyla kurulmuştur. Aynı zamanda ülkemizde ormansızlaşma ile mücadele etmektedir. Yine Tema Vakfı gibi birçok sivil toplum kuruluşu benzer amaçlara hizmet etmektedir. Bu kuruluşlara örnek olarak TURMEPA, ÇEVKO, ÇEKÜL, WWF-Türkiye gibi kuruluşlar sayılabilir.

BECERİ TEMELLİ

	Yer şekillerinin Engebeli Olduğu Bölge	Yer şekillerinin Sade Olduğu Bölge	Akdeniz İklim Bölgesi	Karasal (Step) İklim Bölgesi	Ulaşımın Gelişmiş Olduğu Bölge	And Birliği Bölgesi	Karayip Birliği Bölgesi	Avrupa Birliği Bölgesi	İspanyolca Konuşulan Bölge	İngilizce Konuşulan Bölge
Şili	✓		✓		✓				✓	
Arjantin	✓			✓	✓				✓	
Uruguay		✓			✓				✓	
Paraguay		✓			✓				✓	
Bolivya	✓					✓			✓	
Ekvador	✓					✓			✓	
Peru	✓					✓			✓	
Brezilya		✓								
Kolombiya	✓				✓	✓			✓	
Venezuela	✓								✓	
Guyana		✓					✓			✓
Surinam		✓					✓			
Fransız Guyanası		✓						✓		

HARİTAYI KULLAN

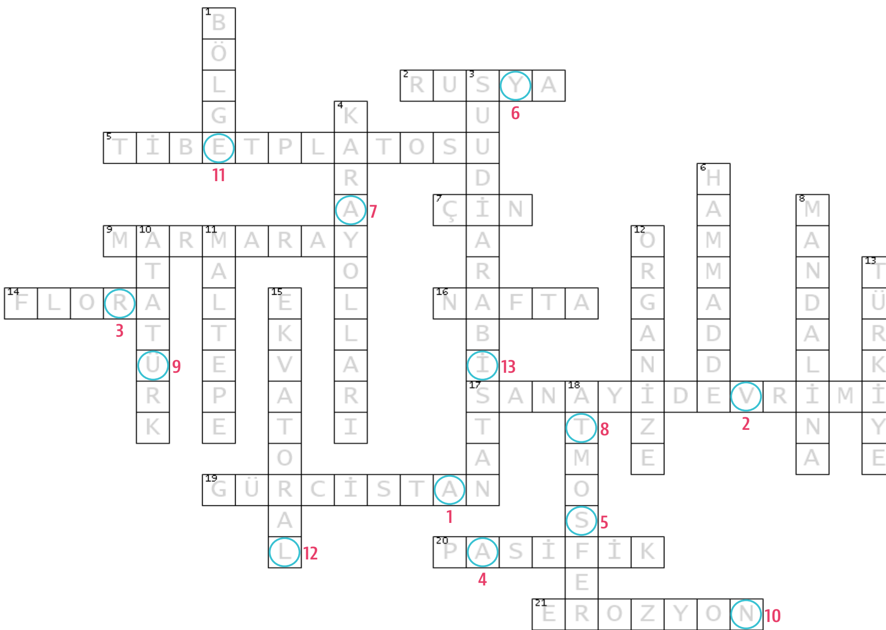
	YOĞUN NÜFUSLU BÖLGE	SEYREK NÜFUSLU BÖLGE	DAĞLIK BÖLGE	OVA VEYA PLATO BÖLGESİ	SANAYİ BÖLGESİ	TARIM BÖLGESİ	KARASAL İKLİM BÖLGESİ	AKDENİZ İKLİM BÖLGESİ	KARADENİZ İKLİM BÖLGESİ
1	X			X	X	X		X	
2		X	X					X	
3		X	X			X			X
4	X			X	X				X
5		X		X		X	X		
6	X			X	X	X			X
7	X			X	X	X		X	
8		X		X		X	X		
9		X	X			X	X		
10		X	X			X	X		

SINIFLANDIRMA

BÖLGE TÜRLERİ

- **Şekilsel Bölgeler**
  - **Doğal Şekilsel Bölgeler**
    - Yer Şekillerine Göre Bölgeler
    - İklim Bölgeleri
    - Hidrografik Bölgeler
    - Toprak Bölgeleri
    - Bitki Bölgeleri
    - Doğal Afet Bölgeleri
  - **Beşerî Şekilsel Bölgeler**
    - Ham Madde Üretim Bölgeleri
    - Sanayi Bölgeleri
    - Nüfus Bölgeleri
    - Yerleşme Bölgeleri
    - Kültür Bölgeleri
    - Siyasi, Askeri ve Ekonomik İş Birliği Bölgeleri
- **İşlevsel Bölgeler**
  - Hizmet Bölgeleri
  - Kalkınma Projesi Bölgeleri
  - Yönetim Bölgeleri
  - İstatistik Bölgeleri

BİL - BUL - ÇÖZ

Anahtar Kelimeler: AVRASYA TÜNELİ

KELİME AVİ

1. Sahel Bölgesi
2. Osman Gazi
3. Ultraviyole
4. Hidrosfer
5. Avcılık
6. Palmiye
7. Savan
8. Aral
9. Hindistan
10. Hidroelektrik
11. Biyosfer
12. Petrol
13. Süveyş
14. Sera
15. Tarım
16. Ordu Giresun
17. DOKAP
18. NATO

Anahtar Kelimeler:
TÜRK DİL BÖLGESİ

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr